

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

The Development of Student Desired Characteristics at Ban Bawa School
Under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 3

บดินทร์ เสวภาพ*

ดร.สุรัตน์ ดวงชาตม**

ดร.รัชฎาพร พิมพ์ชัย***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า 2) หาแนวทางพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า และ 3) ติดตามและประเมินผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ดำเนินการ 2 วนรอบ แต่ละรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนกลับ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 17 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 111 คน กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 290 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสังเกตแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินพฤติกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีพฤติกรรม อยู่ในระดับปานกลาง และยังมีบางส่วนมีพฤติกรรมที่ต้องปรับปรุง เช่น นักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ประหยัด มีนิสัยเห็นแก่ตัว และพูดคำหยาบ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า ประกอบด้วย 1) การศึกษาดูงาน จากโรงเรียนตัวอย่าง 2) ประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมอ้อมกอดทรัพย์ กิจกรรมเขตสะอาด ติดดาว กิจกรรมบัดดี้ที่ช่วยน้อง กิจกรรมยิ้มไว้ทักทาย และกิจกรรมธนาคารความดี

3. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า ก่อนการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง หลังการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

* ครูศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลเต่างอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) investigate problems of student desired characteristics, 2) establish the guidelines for developing student desired characteristics, 3) monitor and evaluate the development of student desired characteristics at Ban Bawa school under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 3. The research employed two spirals of a four-stage participatory action research process comprising: planning, action, observation and reflection. The samples were 17 participants, including the researcher and co-researchers and 111 informants. The target groups were 290 students at Ban Bawa school under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 3. The research instruments were a form of interview, and a form of behavior assessment. Quantitative data were analyzed by mean, percentage and standard deviation. Descriptive presentation was applied for qualitative data analysis.

The findings were as follows:

1. In terms of problems concerning desired characteristics of students in Ban Bawa School, the student behaviors as a whole were at a moderate level. However, there were some unacceptable student behaviors needing improvement such as failing to follow school regulations, inattentive learning behaviors, being uneconomical, being selfish, and using rough languages.

2. The guidelines for developing student desired characteristics involved three components: 1) a field trip to exemplary school, 2) a workshop, and 3) a six-activity program for developing student desired characteristics comprising morning school assembly, saving activity, a star award for area of each member responsibility for cleaning, student buddy, greeting and smiling activity, and records of good deeds.

3. The effects after the intervention indicated that the student desired characteristics as a whole were at the highest level compared with the pre-intervention at a moderate level of mean scores.

Keywords: Student Desired Characteristics

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งให้เห็นว่าสังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรมและมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายในรูปแบบการรวมกลุ่มของบุคคล ที่สนใจเรื่องเดียวกัน โดยที่วัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นไทยไม่สามารถแสดงบทบาทที่ชัดเจน ขณะเดียวกันสังคมไทยก็เผชิญกับความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสะท้อนได้ จากคนในสังคมมีความถึในการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากขึ้นทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน และความคิดเห็นแตกต่างทางการเมือง ขณะที่กระบวนการยุติธรรมแก้ไขปัญหาได้ไม่เต็มที่ ผู้ที่ใช้ความรุนแรงมักขาดความยับยั้งชั่งใจมีพฤติกรรมเลียนแบบหรืออาจเกิดจากการเลี้ยงดูขาดการใช้เหตุใช้ผล ขาดความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร ส่งผลให้ความมีคุณธรรมและจริยธรรมของคน ในสังคมลดน้อยลง นอกจากนี้สังคมไทยเผชิญปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและการเพิ่มขึ้นของการพนันโดยเฉพาะ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในช่วง 4 ปี ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน มีสัดส่วน 5.0 - 5.4 คดีต่อเด็กพันคน สูงกว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 - 9 ที่มีสัดส่วน 3.3 - 5.1 ศติยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 8,803 ศติ ในปี 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 14,695 ศติ ในปี 2553 ทั้งนี้ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนและสถานศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงมีความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมไทย ให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย ปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางพัฒนาคนดังกล่าวนี้มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า 43)

ปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนกำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนอาจจะกลายเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศชาติในอนาคต ซึ่งปัญหาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนที่พบเห็น ได้แก่ การแต่งกายไม่ถูกระเบียบ ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายเงินเกินตัว พูดจาไม่สุภาพ ไม่มีสัมมาคารวะ มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นมีน้อยลง พฤติกรรมนี้เกิดขึ้นบ่อย จนถูกมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาของคนในสังคมที่มีการแข่งขัน ความเป็นหนึ่งเหนือผู้อื่น ลักษณะเช่นนี้หากไม่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ถูกต้องดีงามแล้ว เด็กในวันนี้อาจจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม ขาดจิตสำนึกของการเป็นคนดีจนยากต่อการแก้ไข (รัตนากร วงศ์ศรีและคณะ, 2551, หน้า 69) ปัญหาของเด็กและเยาวชนมีความรุนแรงและขยายตัวเพิ่มขึ้น เมื่อได้พิจารณาถึงรากเหง้าของปัญหาทำให้ทราบได้ว่าเกิดจากการขาดการบูรณาการทางความคิดและการดำเนินงานร่วมกันของสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงนำมาสู่กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมที่ไร้ประสิทธิภาพ ไม่ครอบคลุมปัญหาและการพัฒนาประกอบกับสภาวะของสังคมไทยในปัจจุบันตกอยู่ในขั้นวิกฤต เกิดวิกฤตศีลธรรมและจรรยาบรรณในตัวบุคคล อันนำมาสู่ปัญหา และความ ไม่สอดคล้องกันของคนในชาติ ขาดซึ่งการมีอุดมการณ์ ความรักชาติและการมีจิตสำนึก ร่วมกันของคนในชาติสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้และกระตุ้นเตือนให้กับทุกภาคส่วนของสังคมและประชาชน ทั้งประเทศได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุตรหลานของตนได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณลักษณะตามที่ประเทศชาติพึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทสังคมไทย ดังปรากฏจากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้คนสามารถพัฒนาสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์ คือ เป็นคนดี เก่งและมีความสุขอย่างแท้จริง แต่จากผลการทดสอบระดับชาติ การศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า คุณภาพของนักเรียนยังต้องการพัฒนาให้ดีขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 6)

ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอนครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชนต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่างๆ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, หน้า 70)

การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องร่วมมือกันปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาของผู้เรียน ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ 2) จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) จัดโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4) ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน

จากการประชุมของครูและคณะกรรมการสถานศึกษา การสัมภาษณ์จากผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า เกี่ยวกับปัญหาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า ปีการศึกษา 2560 พบว่ามีนักเรียนบางส่วนยังขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ การแต่งกายของนักเรียนหลายคนไม่ถูกระเบียบ เสื้อผ้าไม่สะอาด นักเรียนขาดความกระตือรือร้นด้านการเรียน ไม่สนใจเรียนชอบหนีออกนอกห้องเรียนบ่อยๆ ครูมอบหมายงานให้ทำหรือให้ทำการบ้านไม่ยอมทำงานส่ง พฤติกรรมก้าวร้าว นอกจากนั้นเวลานักเรียนกลับจากโรงเรียนแล้วไม่ช่วยเหลือหรือรับผิดชอบงานที่ครอบครัวมอบหมายให้ ปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของนักเรียนจะนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยง ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการเร่งด่วน (โรงเรียนบ้านบะหว้า, 2559, หน้า 7)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยร่วมกับบุคลากรโรงเรียนบ้านบะหว้าจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ หลักการและจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลในการประมวลผลของการศึกษาในระดับต่างๆ โดยยึดหลักคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้ให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำถามการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

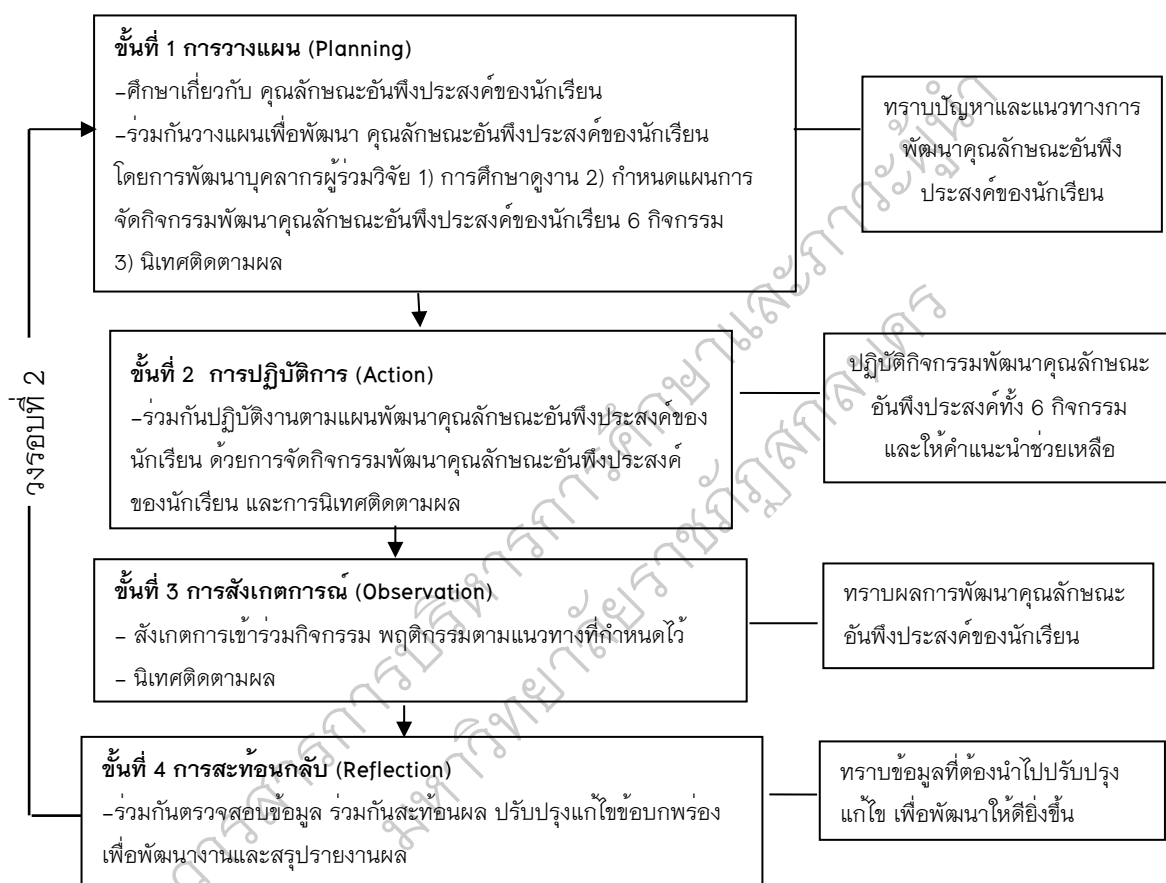
1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการสรุปกรอบแนวคิดเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 17 คน ประกอบด้วย 1.1 ผู้วิจัย 1.2 ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 16 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 111 คน ประกอบด้วย
  - 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน
  - 2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน

2.3 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 54 คน แยกเป็นระดับชั้นละ 6 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชาย 3 คน นักเรียนหญิง 3 คน ได้มา จากการเลือกแบบเจาะจงของครูประจำชั้น โดยเลือกจากนักเรียนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับ ดีเยี่ยม ปานกลาง ปรับปรุง อย่างละ 1 คน ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

2.4 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 54 คน ซึ่งเป็นผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3. กลุ่มเป้าหมายการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ นักเรียนจำนวน 290 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกการใช้เครื่องมือเป็นประเภทตามลักษณะของการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประเภทเครื่องมือ เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวางแผน ได้แก่

1.1.1 แบบบันทึกการประชุม เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับสภาพและปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

1.1.2 แบบสัมภาษณ์

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

1.2.1 แบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในขั้นการสะท้อนกลับ ได้แก่

1.3.1 แบบประเมินพฤติกรรมของนักเรียน เป็นแบบประเมินมาตราส่วน 5 ตัวเลือก

1.3.2 แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

1.3.3 แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

อันพึงประสงค์ของนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือที่ร่วมกันสร้างขึ้น ใช้เวลาในการดำเนินการรวบรวมที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม 2560 และในวงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 8 มกราคม 2561 ถึง วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561 โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบบันทึกการประชุม แบบบันทึกการสังเกต และแบบประเมินพฤติกรรม โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า ซึ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเพื่อดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลตามความมุ่งหมายของการรายงาน วงรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม 2560 และ ในวงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 8 มกราคม 2561 ถึง วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2561

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจะเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย (PAOR)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ร้อยละ 2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1.1 จากการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนโดยวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนบางส่วนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ขาดความมีระเบียบวินัย ชอบเอาเปรียบผู้อื่น ไม่ชอบช่วยงานบ้าน มีความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักอดออม แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวไม่เหมาะสม ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่มีความสนใจในการเรียน หยอกล้อกันในเวลาเรียน และชอบทะเลาะวิวาทในโรงเรียน

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก่อนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x} = 3.41$) โดยมีพฤติกรรมด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.18$) รองลงมาคือด้านรักความเป็นไทย ($\bar{x} = 4.15$) ส่วนพฤติกรรมด้านมีวินัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.00$) รองลงมาคือพฤติกรรมด้านซื่อสัตย์ สุจริต ($\bar{x} = 3.09$)

2. แนวทางดำเนินการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 คือ การศึกษาดูงาน จากโรงเรียนตัวอย่าง ประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยซึ่งนำมาสู่การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมเขตสะอาดติดดาว กิจกรรมบัดดี้ที่ช่วยน้อง กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย กิจกรรมธนาคารความดี และใช้การนิเทศ ติดตามผล โดยผู้อำนวยการโรงเรียน

3. ผลการพัฒนาพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า หลังการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$) เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านรักความเป็นไทย และด้านมีจิตสาธารณะ พฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านซื่อสัตย์ สุจริต ด้านใฝ่เรียนรู้ ด้านอยู่อย่างพอเพียง และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ในส่วนของพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในด้านมีวินัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.57$) รองลงมาคือพฤติกรรมด้านซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{x} = 3.70$)

เมื่อมีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในวงรอบที่ 2 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) แสดงให้เห็นถึงการ จัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมเขตสะอาดติดดาว กิจกรรมบัดดี้ที่ช่วยน้อง กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย กิจกรรมธนาคารความดี เป็นกิจกรรมที่สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า นักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์หลายประการ เช่น ขาดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ขาดความมีระเบียบวินัย ชอบเอาเปรียบผู้อื่น ต่ำพ่อแม่แก่กัน ไม่ชอบช่วยงานบ้าน ขโมยเงินผู้ปกครองไปเล่นเกมส์ มีความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักอดออม แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวไม่เหมาะสม

ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่มีความสนใจในการเรียน หยอกล้อกันในเวลาเรียน ชอบรังแกคนที่อ่อนแอกว่า และชอบทะเลาะวิวาทในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเกิดจากนักเรียนขาดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจนต้องไปทำงานต่างจังหวัดเลยปล่อยให้บุตรหลานอยู่กับญาติ ไม่มีเวลาดูแลด้วยตนเอง บางครั้งโรงเรียนก็ละเลยไม่ให้ความสำคัญในการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมเท่าที่ควรมุ่งพัฒนาแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ละมัย บัวบาง (2552, หน้า 90-91) ได้ศึกษา การพัฒนาดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านวังตะเฆ่ อำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ พบว่า สภาพปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านการแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การไม่เข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงและการร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่ทางโรงเรียนจัดให้ การไม่รักษาความสะอาดและสมบัติของโรงเรียนก่อให้เกิดปัญหาด้านดังกล่าวเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมาธตา มะโนมัย (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านดงสง่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านดงสง่า ยัง ไม่มีความขยันโดยเฉพาะด้านการแสวงหาความรู้ นักเรียนไม่มีพฤติกรรมการประหยัดเท่าที่ควร ปัญหาด้านความซื่อสัตย์ยังปรากฏอยู่ มีสิ่งของชาวบ้านหายเป็นประจำ นักเรียนไม่มีพฤติกรรมความมีวินัยเท่าที่ควร มีนักเรียนหลายกลุ่มที่พูดคุยกันด้วยคำพูด ที่ไม่สุภาพและไม่ให้ความเคารพผู้อาวุโสกว่า นักเรียนขาดความสามัคคีปรองดองกันมีเหตุทะเลาะวิวาทกันเสมอ นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของควมมีน้ำใจน้อย ขาดความเสียสละ และขาดการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวรรณ ยาทองไชย (2554, หน้า 133) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองโพธิ์วังโน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า นักเรียนขาดความมีวินัยในตนเอง นักเรียนบางส่วนยังฝ่าฝืนระเบียบของโรงเรียน มาโรงเรียนสาย ขาดความรับผิดชอบ เมื่อทำผิดแต่ไม่ยอมรับผิด เก็บสิ่งของได้ก็ไม่มาแจ้งครู หยิบของอื่นไปโดยไม่ได้รับอนุญาต นักเรียนไม่ค่อยมีความกระตือรือร้น ต้องให้คอยย้ำเตือนอยู่ตลอดเวลา และเมื่อถึงกำหนดส่งแล้วค่อยเร่งรีบทำให้เสร็จๆ เท่านั้น

2. แนวทางดำเนินการในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านบะหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 คือ การศึกษาดูงาน จากโรงเรียนตัวอย่าง ประชุมเชิงปฏิบัติการของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยซึ่งนำมาสู่การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมเขตสะอาดติดดาว กิจกรรมบัดดี้ พี่ช่วยน้อง กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย กิจกรรมธนาคารความดี เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้ เนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเห็นตรงกันว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ง่ายเห็นผลในระยะสั้น และมีความเกี่ยวข้องต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งมีการนิเทศ ติดตามผลโดยผู้อำนวยการโรงเรียนทำให้การดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ เป็นไปได้ด้วยดี ผลการวิจัยของผู้วิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาส ละวาศี (2552, หน้า 197-205) ได้ศึกษา การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดตาใกล้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 การพัฒนากระบวนการและวางแผนปฏิบัติการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน โดยการไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ทำให้คณะครู เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนมากขึ้น และนำมากำหนดกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของ

นักเรียน โรงเรียนบ้านกุดตาใกล้ ดังนี้ 1) การฝึกอบรม ประกอบด้วย กิจกรรมเข้าค่ายอบรมพัฒนาจิตกิจกรรมอบรมคุณธรรมวันสุดสัปดาห์ 2) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชา การอบรมหน้าเสาธง การนั่งสมาธิก่อนเรียน 3) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม ประกอบด้วย กิจกรรมคุ้มทำความสะอาด การเดินแถวกลับบ้าน กิจกรรมที่ช่วยน้อง กิจกรรมคนดีศรีโรงเรียน กิจกรรมออมทรัพย์วันละบาท กิจกรรมไหว้กันวันละนิดจิตแจ่มใส กิจกรรมตรวจสุขภาพและเครื่องแต่งกาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวรรณ ยาทองไชย (2554, หน้า 133) ได้ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองโพธิ์วังโน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า แนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมการฝึกอบรม ประกอบด้วย กิจกรรมเข้าวัดทุกสัปดาห์ กิจกรรมอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในวันสุดสัปดาห์ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วย กิจกรรมการสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมนั่งสมาธิก่อนเรียน กิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ประกอบด้วย กิจกรรมทำความสะอาดเขตพื้นที่รับผิดชอบ กิจกรรมคนดีศรีโรงเรียน กิจกรรมการตรวจสุขภาพและเครื่องแต่งกาย กิจกรรมเดินแถวกลับบ้าน กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในวงรอบที่ 2 โดยใช้กิจกรรมประกวดการแต่งกายที่ถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน และการนิเทศติดตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ โปสุดา แก้วลือ, ถานอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนบ้านนาเรียง โดยใช้กิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร กิจกรรมปลูกฝังวินัยนักเรียน กิจกรรมที่ใช้พัฒนาวินัยนักเรียน และกิจกรรม ประเมินวินัยนักเรียน ผลการดำเนินการพัฒนาอยู่ในระดับมาก และแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในทางบวก คือ การร่วมมือในการพัฒนา การประพฤติตนตามระเบียบวินัย เกิดการเรียนรู้หลายประการทั้งด้านการทำงานเป็นทีม การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาวินัยนักเรียนในเชิงบวก และเกิดองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง คือ การใช้หลักการมีส่วนร่วม ร่วมและกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกช วรรณไชย (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดขอนแก่น พบว่ารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย กิจกรรมในการพัฒนา จำนวน 9 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมรู้เรื่องวินัย 2) กิจกรรมช่วยฟังหน่อย 3) กิจกรรมค้นหาบุคคลต้นแบบ 4) กิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ 5) กิจกรรมการวิเคราะห์และเลือกบุคคลต้นแบบ 6) กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย 7) กิจกรรมการวางแผนการใช้เวลา 8) กิจกรรมการรู้จักตนเอง และ 9) กิจกรรม 5 ส

3. ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จากการทำกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม โดยใช้การสังเกตการณ์และติดตามผลการดำเนินงาน ก่อนพัฒนาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยมีพฤติกรรมด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านรักความเป็นไทย ส่วนพฤติกรรมด้านมีวินัย มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด รองลงมาคือพฤติกรรมด้านซื่อสัตย์ สุจริต และหลังการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุดทุกด้าน ยกเว้นด้านมีวินัย ซึ่งอยู่ในระดับมากเพียงด้านเดียว ที่เป็นเช่นนี้ก็อาจเนื่องจากนักเรียนมีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับมากอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งผลการวิจัยมีสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุมาลา ถือโชค (2550, หน้า 101-104) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภูเขียว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 การปฏิบัติการในขั้นที่ 1 คือ กิจกรรม

เพื่อนเตือนเพื่อน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้จัดประชุมทำความเข้าใจความตกลงระหว่างครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า นักเรียนอาสาสมัคร และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้บันทึกพฤติกรรมของนักเรียนเป้าหมายพร้อมรายงานให้ครูที่ปรึกษาหรือครูฝ่ายกิจกรรมทราบ จากการบันทึกและสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการแต่งกายและไว้ทรงผมถูกระเบียบมากขึ้น แต่ปัญหาที่พบคือ นักเรียนไว้ผมสั้นเกินไปและนักเรียนหญิงหนีบกับและผูกโบว์สีฉูดฉาด การปฏิบัติการในชั้นที่ 2 คือ กิจกรรมอบรมก่อนเข้าเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าและผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ให้การอบรมแก่นักเรียนก่อนเข้าเรียนตอนเช้า 30 นาทีสัปดาห์ละ 2 ครั้ง พร้อมทั้งให้คำตักเตือนและคำชี้แนะ และสร้างข้อตกลงร่วมกันกับนักเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายแต่งกายได้ ถูกระเบียบและสะอาดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย ประภาส ละระภา (2552, หน้า 197-205) ได้ศึกษา การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดตาเกิล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3 การติดตามและการประเมินผลการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามขอบข่ายคุณธรรมขั้นพื้นฐาน 8 ประการคือ 1) ชยัน 2) ประหยัด 3) ซื่อสัตย์ 4) มีวินัย 5) สุภาพ 6) สะอาด 7) สามัคคี 8) มีน้ำใจ ผลการประเมินก่อนการพัฒนา พบว่า โดยภาพรวมและรายได้อยู่ในระดับน้อย ภายหลังการพัฒนาพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล มั่นนอก และไพฑูริย์ ลีลารัตน์ (2557, หน้า 110) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก กรณีศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม พบว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาคม โดยใช้กลยุทธ์ 5 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การเข้าค่ายคุณธรรม 2) กลยุทธ์การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม 3) กลยุทธ์ วันพุธพบพระละกิเลส 4) กลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวัน 5) กลยุทธ์ ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมี 6 กิจกรรมย่อย คือ 5.1) กิจกรรมการปลูกมะนาว 5.2) กิจกรรมการปลูกผักพื้นบ้าน 5.3) กิจกรรมการเลี้ยงปลา 5.4) กิจกรรมการเลี้ยงกบ 5.5) กิจกรรมการเพาะเห็ดภูฏาน 5.6) กิจกรรมการทำนาข้าวหอมมะลิ ผลการปฏิบัติการพบว่านักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนโดยการจัดกิจกรรมเสริมและการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในด้านมีวินัย ควรได้รับการพัฒนา ซึ่งแนวทางในการพัฒนาคือจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาให้นักเรียนได้ปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาพฤติกรรมอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเฉพาะด้านในส่วนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวันจนเกิดเป็นนิสัย และจัดให้มีการวัดและประเมินผลที่เป็นระบบ

2.3 ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย และจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุมลา ลือโชค. (2550). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนภูเขียว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กรกช วรณชัย. (2559). *รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประภาส ละราตี. (2552). *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านกุดตาไถ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไพศาล มั่นนอก, และไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์. (2557). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก : กรณีศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวิเศษชัยชาญวิทยาเขต*. สุธชิปริทัศน์ ปีที่ 28, ฉบับที่ 88 : 110.
- ไพสุดา แก้วลือ, ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2558). *การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนของโรงเรียนบ้านนาเรียง: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- รัตนกร วงศ์ศรี, นันทกา โกมลเสน, และรุ่งฤดี พรหมแก้วงาม. (2550). *การพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนนักศึกษาโรงเรียนลำปางพาณิชยการและเทคโนโลยีจังหวัดลำปาง*. รายงานการวิจัยโรงเรียนลำปางพาณิชยการและเทคโนโลยีจังหวัดลำปาง.
- โรงเรียนบ้านบะหว้า. (2559). *แผนปฏิบัติการโรงเรียนบ้านบะหว้า ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559*. สกลนคร: โรงเรียนบ้านบะหว้า.
- _____. (2559). *รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2558*. สกลนคร: โรงเรียนบ้านบะหว้า
- ละมัย บัวบาง. (2552). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนบ้านวังตะเภา อำเภอนองบัวระเหว จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุภาวรรณ ยาทองไชย (2554). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองโพธิ์วังโน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 – 2554)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.